

Το Κρυφό Σχολειό κι η Ιστορία: Οι πηγές, οι μαρτυρίες, η αλήθεια.

Γιώργος Κεκαυμένος

Στην αρχή του άρθρου αναφέρονται τα επιχειρήματα των ιστορικών που θεωρούν ότι δεν υπήρξε κρυφό σχολειό, και ότι πρόκειται για ένα ακόμη νεοελληνικό μύθο. Άλλωστε για την πλειονότητα των παραπάνω ιστορικών η οθωμανική αυτοκρατορία ήταν ανεκτική προς όλους τους υπηκόους της. Οι κατηγορίες για τη δημιουργία του «μύθου» στρέφονται εναντίον της Εκκλησίας, ενώ μόνο ο Άλκης Αγγέλου θεωρεί υπεύθυνο το νεοελληνικό διαφωτισμό και ρομαντισμό.

Για την ανασκευή των ανωτέρω αναφέρονται απόψεις παλαιών αλλά και συγχρόνων ιστορικών. Γίνεται μνεία μαρτυριών Ελλήνων και ξένων για την καταπίεση των Τούρκων, εκτός των άλλων και σε θέματα παιδείας αλλά και λατρείας. Μεγάλες διώξεις η παιδεία του γένους υπέστη από τοπικούς Τούρκους διοικητές αλλά και από τον τουρκικό όχλο.

Αποτέλεσμα της οθωμανικής τυραννίας ήταν ο περιορισμός, σε μερικά μέρη μέχρι εξαφάνισης της παιδείας. Αντίθετα όπου ο ελληνισμός ευρίσκετο κάτω από κυριαρχία μη τουρκική, η παιδεία ανθούσε.

«... διαπιστώνουμε, μέσα από έναν κύκλο αλληπάλληλων μαρτυριών, πως οι Τούρκοι όχι μόνον απαγόρευαν σε πολλές περιοχές της αυτοκρατορίας την ίδρυση και την λειτουργία σχολείων, αλλά ότι εξαιτίας τους όλη η ζωή των Ελλήνων ήταν μια απίστευτη κόλαση, ένας διαρκής εφιάλτης. Το σημαντικότερο είναι πως οι μαρτυρίες αυτές προέρχονται από την μια άκρη του Ελληνισμού μέχρι την άλλη, ενώ ξεκινάνε από τα μέσα του 16ου αιώνα και φτάνουν μέχρι το β' μισό του 19ου. Μέσα σ' αυτό το κλίμα της τυραννίας και της καταπίεσης ιδρύθηκαν και λειτούργησαν τα κρυφά σχολειά, στα περισσότερα μέρη του υπόδουλου Ελληνισμού. αι μάλιστα, όχι μόνον κατά τους δύο πρώτους αιώνες της σκλαβιάς, αλλά σ' όλους τους αιώνες της τουρκικής κατοχής, ακόμη και μέχρι και τις αρχές του 20^{ου}...».

Στο άρθρο τεκμηριώνεται η ανάγκη για την ύπαρξη κρυφών σχολείων, ενώ αναφέρονται πολλές ιστορικές μαρτυρίες για την ύπαρξή του.

«...Το κρυφό σχολειό ήταν μια ιστορική κατάσταση που όχι μόνον υπήρξε, αλλά και η οποία αφορούσε όλη την τουρκοκρατία και όχι μόνον τους «σκοτεινούς αιώνες» της «πρώτης» τουρκοκρατίας, όπως νομίζουν πολλοί μελετητές που αποδέχονται την ύπαρξη του. Το κρυφό σχολειό τέμνει κάθετα όλη την περίοδο της τουρκοκρατίας, φτάνοντας όχι μόνον μέχρι το πρώτο μισό του 19ου αιώνα, όπως μας αποκαλύπτουν οι μαρτυρίες του Μάρκου Δραγούμη και του Φωτάκου, αλλά ακόμη και μέχρι τις παρυφές του 20^{ου} (μαρτυρία Ρενέ Πνώ)».